

Karel Čapek

JULKRUBBAN

Säkert fanns det en julkrubba i er barndoms kyrka också. Med de tre vise männen, Jesusbarnet, herdarna med sina små kor och får, de små husen herdarna bor i, bulliga träd och allt man kan tänka sig; och det gick bara inte att ta ögonen från all denna härlighet. När jag försöker minnas vad det var vi tyckte så mycket om, tror jag att vi framförallt förundrades över att allt var så litet. Julkrubbans poesi ligger i dess litenhet; dess sagoaktiga skönhet finns i den förminskade skalan. Tänk er en julkrubba med fem meter höga figurer; det skulle väcka mer skräck än förtjusning.

Vi hävdar ofta att vi lever under så små förhållanden. Vi är utan tvekan ett litet land med små tillgångar, men förvånansvärt nog finner vi ingenting förtrollande vackert och poetiskt i det. När vi återvänder hem från utlandet inser vi plötsligt att Skaparen inte precis kavlade upp skjortärmarna och slet sig fördärvad här hos oss: han arbetade snarare i det lilla formatet och tillverkade tålmodigt små kullar och slätter, stillsamma floder och slutna horisonter. Inte heller människorna som kom efter honom slet sig fördärvade eller utropade med stora gester att "allt detta är mitt", utan de delade upp landet i små åkerlappar, och i stället för fästningar byggde de sig små hus mellan de små äppel- och plommonträden. Och när de hemvändande ser allt detta suckar de hänfört att det ser ut som en julkrubba.

Ja, så är det: vi är ett litet land, men vi är inte särskilt förtjusta i att vara ett litet land. Vi lever under små förhållanden men vill helst inte se detta som ett poetiskt företräde, värt lovord och kärlek. Våra tillgångar är ytterst blygsamma, men vi ser det inte som vår uppgift att skapa en prydlig liten julkrubba. I stället tror vi att vi måste ta i ordentligt och inrätta Centrala och Nationella Byråer, Institut, Institutioner och

Offentliga Byggnader av femmeters- eller hundramiljonerstyp. Allt som vi har påbörjat eller projekterat sedan den minnesvärda dag då vi blev en självständig julkrubba har vi försökt ge femmeters- eller hundramiljonersdimensioner; det vi åstadkommit är inte storhet utan en form av förvirring. Vi inser plötsligt att julkrubban är för liten.

Om vi i ord och tanke vill visa att vi älskar något, använder vi diminutivformen. En tjeckisk man kallar inte sin käresta för jättegullet eller storklunsan, utan snarare lillhjärtat, lilla dumsnuten eller något liknande. Älskar han sin trädgård kallar han den för sin lilla trädgård, och älskar han ett glas kallar han det för sitt lilla glas. Om en engelsman vill uttrycka sin kärlek till något, säger han att det är gammalt, "dear old", eftersom man högaktar gamla ting i England. Vi uttrycker oss kärleksfullt om något genom att kalla det litet. Ville vi till exempel uttrycka oss så om ett ministerium, skulle vi med ömhet och förtjusning kunna kalla det "vårt lilla ministerium". Och ville vi visa denna vår kärlek för det på ett särskilt intimt och varmhjärtat sätt, så skulle vi säkert bygga ett litet hus åt det, med två fönster och ett litet bord, som åt små dockor. Men då vi betraktar myndigheterna som något tråkigt och avogt projekterar vi i stället dystra och väldiga byggnader åt dem. Eftersom vi inte är särskilt förtjusta i Prag eller dess invånare talar vi hela tiden om Stor-Prag. Eftersom vi inte älskar vårt land tillräckligt innerligt, talar vi inte om vårt kära stackars lilla land utan om prestige, internationellt anseende och andra begrepp av femmeterstyp.

Även julkrubban är internationellt väl ansedd; men anseendet ligger i dess litenhet, trots att Betlehem "ingalunda är minst bland Juda furstar". Det handlar inte ens om ett nytt rådhus utan om ett gammalt stall. Anseendet bygger inte på en välkomstdelegation om femtio personer, betalad med fattiga herdars pengar, utan på femtio fattiga herdor, vilka gratis visar hur glada och gripna de är inför händelserna i stallet. I julkrubban är det passande nog en ox och en åsna, två anspråkslösa och nyttiga

djur, som andas på den nyfödde, och inte två högtidstalare. Det är kort sagt en julkrubba som nöjer sig med att vara liten, och den säger till världen: Kom hit och se hur fint man kan ha det som liten och fattig. Och världen ser och kan inte ta ögonen ifrån den.

Vi ordnar det illa för oss i det stora formatet i stället för att ordna det bra för oss i det lilla. När vi väljer det stora säger vi att vi gör det för framtiden. Men att göra något enbart för framtiden är som att bädda för sämre tider; det är bättre och klokare att bädda för själva framtiden. Vi kommer med säkerhet aldrig att växa till en stormakt, men det är mycket troligt att vi kommer att bli en liten del i en stor europeisk eller världsomfattande ordning. Då har vi ingen glädje av regionalt eller nationellt storhetsvansinne, av maktfullkomlig pompa och ståt; däremot kommer vi att ha mycket glädje av all den kunskap vi besitter. Med andra ord ska vi inte bygga upp monumentala ramverk för framtiden; det är människorna vi ska förbereda för framtiden.

Det är inte svårt att leva som små och fattiga, om vi ärligt erkänner att vi är små och fattiga. Är vi inget Babylon, så låt oss då med glädje och stolthet vara ett Betlehem. Om någon frälsare föddes idag, skulle det nog snarare ske i ett stall än i ett stort försäkringsbolags marmorpalats; dessvärre hinner vi inte bygga några Betlehemsstall för alla palatsens skull.

Låt oss inte heller nedslås av att julkrubban kanske visar sig för liten för de tre vise männen från Österlandet; det är värre om den är för liten för herdarna, så att de varken kan få mat eller husrum där. Och den klara stjärnan däruppe kan aldrig tändas med statliga medel.